

פסח מצרים פסח דורות

הרב יאיר ריפן

בספר שמות (יב, מג) נאמר: "ויאמר ה'... זאת חקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו. וכל עבד איש מקנת כסף ומלתה אותו אז יאכל בו...". יש לברר, האם פרשה זו נאמרה לעושי פסח מצרים, או שנאמרה לעושי פסח דורות.

רש"י כותב על הפסוק: "**זאת חקת הפסח**": "בארבעה עשר בניסן נאמרה להם פרשה זו". נראה מדברי רש"י שציוויים אלו היו רלוונטיים כבר ליוצאי מצרים. וכן כתב הרמב"ן על הפסוק שכן הדבר שמלו הם ועבדיהם, שהרי כתוב בסוף הפרשה בפסוק נ: "ויעשו כל בני ישראל כאשר צוה ה' את משה ואת אהרן כן עשו". אם כן שואל הרמב"ן, היה צריך להקדים פרשה זו קודם פרשת "ויהי בחצי הלילה" (פסוק כט) שמשם משמע שכבר הייתה מכת בכורות. הרמב"ן מתרץ, שפרשת החודש נאמרה בראש חודש, ובאותו יום משה רבנו קרא לזקני ישראל (פסוק כא) וציווה אותם בחוקות הפסח, והבטיחם שיגאלו ליל חמשה עשר והם האמינו "ויקד העם וישתחוו" (פסוק כז), ומיד לאחר מכן נאמרה פרשת "ויהי בחצי הלילה", לומר שה' קיים להם הבטחתם. וכשהשלים זה חזר להשלים חוקת הפסח.

פרשה זו הוסיפה מצוות רבות, כגון איסור בן נכר וערל והוצאה מן הבית ושבירת עצם ופסח הגר, והן מצוות מיד ולדורות. אולם האבן עזרא על הפסוק כותב, שכהמשך לפסוק מ"ב, שהוזכר בו ליל שימורים שהוא ליל חמשה עשר שבו אוכלים את קרבן הפסח, השלים לפרש את חוקת פסח דורות (בלבד). לכן לא הזכיר בפרשה זאת את נתינת הדם על המשקוף והמזוזות (שזה דין השייך לפסח מצרים) וגם לא את אכילת המצות והמרורים, למרות שבפרשה זאת נוספו מצוות מעניין אכילת הפסח, שהרי כבר הזכירם בפסח מצרים. בפסוק נ' כותב האבן עזרא על הפסוק: "ויעשו כל בני ישראל..." שכבר נזכר שישראל עשו את הפסח (בפסוק כח), לכן יש לומר שפסוק זה אולי מדבר על הפסח שעשו במדבר סיני שמלו הגרים.

הכלי חמדה (פרשת בא ד) מקשה על דברי האבן עזרא מדין גמרא מפורשת בפסחים (צו).²⁶

המשנה אומרת "מה בין פסח מצרים לפסח דורות? פסח מצרים מקחו מבעשור וטעון הזאה באגודת אזוב ועל המשקוף ועל שתי המזוזות ונאכל בחפזון בלילה אחד ופסח דורות נוהג כל שבעה". הגמרא שואלת מנין (הכוונה שפסח מצרים לקיחתו בעשור) ומתרצת שכתוב דברו אל כל

²⁶ יש לציין שהאבן עזרא וכן רש"י מפרשים על פי פשוטו של מקרא ויתכן שפירושיהם לא תמיד יתאימו לפי הפירוש ההלכתי למסקנת הגמרא. לפי זה לא יהיה קשה לשיטתם. אך אף על פי כן יש לדון בכך.

עדת ישראל לאמר בעשור לחודש הזה ויקחו... "זה" ממעטת את פסח דורות שאין מקחו מבעשור. הגמרא אומרת שאולי נמעט גם את פסח דורות מביקור של מומים שנאמר "והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחודש הזה" נמעט מהמילה הזה את פסח דורות. הגמרא אומרת שקשה לומר כך שהרי מפסוק זה למדו שקרבן התמיד טעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה (ולפי רש"י הוא הדין ודאי לפסח דורות). הגמרא מתרצת שאכן פסח דורות התרבה לביקור מהפסוק "ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה" (ג, ה) שיהו כל עבודות חודש זה כזה (פסוק זה מדבר על הפסח בארץ ישראל כפי שמובא בתחילתו של הפסוק "והיה כי יביאך..." ורש"י כותב שכל פסחי דורות הוקשו זה לזה, נראה שכוונתו שכל פסחי דורות "שיהו כל עבודות חודש זה" הוקשו לפסח מצרים "כזה") ואילו המילה "זה" בפסוק "והיה לכם למשמרת..." ממעטת פסח שני מביקור. הגמרא מביאה פסוקים שונים שכתוב בהם את המילה "זה" או את המילה "בר" כדי למעט פסח דורות והגמרא מתרצת את אותו התרוץ שכתוב "ועבדת...", כלומר שפסח דורות הוקש לפסח מצרים. מהגמרא נראה, שפשוט שכל הדינים שנאמרו בפסח, ובתוכם הדינים שנאמרו בפרשת קרבן הפסח (פרק יב פסוק מג ואילך) נאמרו בוודאי על פסח מצרים, והיה צריך את הפסוק "ועבדת" כדי לרבות פסח דורות (כמו שיטת הרמב"ן).

הנצי"ב (בפסוק מח) כותב שאזהרה זו ש"כל ערל לא יאכל בו" הייתה ראויה להכלל בפרשת החודש, במצות קרבן הפסח. אך מתוך דברי רבותינו במדרש רבה (פרשה יט) למדנו שהרבה מישראל עשו הפסח קודם שמלו²⁷, וכן במדרש לקח טוב. יוצא שפסח מצרים נשחט גם על הערלים ולא נאמר ששחיטת הפסח לחבורת ערלים פוסלת אלא לדורות, לכן נאמרה אזהרה זו בפרשה זו לאחר עשיית פסח מצרים. ואילו קיום ברית המילה מוזכרת בסוף הפרשה בפסוק נ: "ויעשו כל בני ישראל כאשר צוה ה' את משה ואת אהרן כן עשו".

²⁷ לכאורה מדברי מדרש רבה נראה להפך, בפיסקה ה' נאמר: "אמר רבי שמעון בן חלפתא כיוון שיצאו בני ישראל ממצרים אמר הקדוש ברוך הוא למשה, הזהר לישראל על מצות הפסח כל בן נכר לא יאכל בו... כיוון שראו ישראל שפסל לערלים לאכול בפסח עמדו כל ישראל לשעה קלה ומלו כל עבדיהם ובניהם וכל מי שיצא עמהם שנאמר וילכו ויעשו בני ישראל וגו'... אמר להם אם אין חותמו של אברהם בבשרכם לא תטעמו ממנו. מיד כל הנולד במצרים נימולו לשעה קלה... ורבותינו אמרו לא בקשו ישראל למול במצרים אלא כולם בטלו המילה במצרים חוץ משבטו של לוי... והיה הקב"ה מבקש לגאלן ולא היה להם זכות, מה עשה הקב"ה קרא למשה ואמר לו לך מהול אותם... והרבה מהם לא היו מקבלים עליהם למול. אמר הקב"ה שיעשו הפסח וכיוון שעשה משה את הפסח גזר הקב"ה לארבע רוחות העולם ונושבות בגן עדן ומן הרוחות שבגן עדן הלכו ונדבקו באותו הפסח... נתכנסו כל ישראל אצל משה אמרו לו בבקשה ממך האכילנו מפסחך מפני שהיו עייפים מן הריח. היה אומר הקב"ה אם אין אתם נמולין אין אתם אוכלין... מיד נתנו עצמן ומלו ונתערב דם הפסח בדם המילה". משמע מכאן שנחלקו רבי שמעון בן חלפתא וחכמים אם היו בני ישראל מולים (לפחות רובם) במצרים, או שרק שבטו של לוי היה נמול, אך לכולי עלמא בני ישראל מלו כדי לאכול מפסח מצרים.

המשנה בדף סא. אומרת: "שחטו שלא לאוכליו ושלא למנויו לערלים ולטמאים פסול...". ובגמרא: "ת"ר כיצד שלא לאוכליו לשום חולה או לשום זקן... אשכחן שלא למנויו שלא לאוכליו מנא לן, אמר קרא איש לפי אכלו תכוסו, איתקש אוכלין למנויין". לפי רש"י והתוספות, מחשבת שלא לאוכליו כוללת גם ערלים והוא נגלל בפסוק "איש לפי אכלו תכוסו". רש"י בד"ה לפי אכלו כותב: "הראוי לאכול, פרט לחולה ולזקן ולערל ואפילו הן מנויין". כלומר ערל נכלל בתוך קטגורית שלא לאוכליו. התוספות בד"ה שלא לאוכליו כותבים להדיא: "אורי דערלים וטמאים כולהו נפקי מהא קרא ('איש לפי אכלו תכוסו') דכיון דלא מצו אכלי ליה חשיבי כולהו שלא לאוכליו". הרמב"ם בהלכות קרבן פסח (פ"ב ה"ג) פסק: "אין שוחטין את הפסח אלא על מי שראוי לאכול. היה אחד מבני חבורה קטן או זקן או חולה אם יכול לאכול כזית שוחטין עליו ואם לאו אין שוחטין עליו...". הנצי"ב מוסיף ששיטתו עולה יפה עם כך שהרמב"ם לא הזכיר ערל, כלומר שמחשבת שלא לאוכליו אינה כוללת אותו בניגוד לשיטת רש"י והתוספות. ויש ראייה לדברי הרמב"ם שלא כלל ערל, מכך שפרשה זו נאמרה לדורות, משום שהפסוק "איש לפי אכלו" המדבר בפסח מצרים לא כולל ערלים.²⁸ ואילו לשיטת רש"י והתוספות אפשר ללמוד את הדין ש"כולה ערלה פוסל" מהפסוק "איש לפי אכלו תכוסו" כיוון שהפסוק כולל ערלים, אם כן לשיטתם דין ערלות היה נוהג בפסח מצרים, כיוון שפסוק זה נאמר בפרשת החודש (פסח מצרים).

אך גם לשיטת הנצי"ב קשה הגמרא בפסחים (בדף צו.).

הכלי חמדה מתרץ שיש לומר לדברי האבן עזרא שהגמרא דיברה על פסח מדבר, ועל זה הגמרא הקשתה, אולי רק בפסח מדבר הדין כן, כיוון שפסח מדבר הוא חידוש כי עיקר הפסח היה כשיבואו לארץ ופסח מדבר היה הוראת שעה. והגמרא תירצה מהפסוק "ועבדת" שהדינים שייכים גם לפסח דורות. לפי הכלי חמדה, אין ראייה שהגמרא דיברה על פסח מצרים.²⁹

²⁸ הגמרא מביאה מחלוקת במקרה שהשוחט שחט לבני חבורה נימולים, אך הזריקה נעשתה במחשבה שיתכפרו בקרבן הפסח ערלים לא שנא מנויין או לא. למסקנה רבה למד שכולה ערלה פסלה ולא מקצתה במחשבת שחיטה, אך בזריקה אפילו כולה ערלה לא פסלה. ואילו רב חסדא למד שכולה ערלה פסלה במחשבת שחיטה, אבל לא מקצתה, אך בזריקה אפילו מקצת ערלה פסלה. רב אשי למד, שכולה ערלה פסלה בין בשחיטה ובין בזריקה. כולם למדו זאת מהפסוק "וכל ערל לא יאכל בו", וגם מהמילה "זאת" בפסוק "זאת חקת הפסח". בעמוד א' הגמרא אומרת אשכחן שלא למנויו (שהפסח פסול מהמילה "במכסת"), שלא לאוכליו מנא לן? אמר קרא "איש לפי אכלו תכוסו" איתקש אוכלין למנויין. אם נאמר שפסוק זה מרבה גם ערלים יוצא ששחיטה לערלים פוסלת (לפי רש"י בעמוד ב' ד"ה הואיל וטומאה פוסלת שמדובר על שחיטה בין לתנא קמא ובין לרבי) לפחות לכולה ערלה ולא מקצתה.

²⁹ לא הצלחתי להבין את דבריו. מפשט הסוגיא מדובר על פסח מצרים. המשנה כבר הזכירה מה בין פסח מצרים לפסח דורות. בנוסף הגמרא לא הזכירה כלל את פסח מדבר. יותר נראה שהגמרא מביאה

הכלי חמדה דוחה את הדברים משום שיש מכילתא מפורשת (פרשה טו), בה נחלקו האם פרשה זו נאמרה לפסח מצרים ולדורות או רק לפסח מצרים: "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יש פרשיות כולל בתחילה ופורט בסוף... זאת חקת הפסח בפסח מצרים ובפסח דורות הכתוב מדבר דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר בפסח מצרים הכתוב מדבר. אין לי אלא פסח מצרים, פסח דורות מנין תלמוד לומר ככל חקותיו וככל משפטיו. גם לו רבי יאשיה בפסח מצרים ובפסח דורות הכתוב מדבר ומה תלמוד לומר ככל חקותיו וככל משפטיו אלא בא הכתוב ללמד דברים המחוסרים בו. רבי איסי בן עקיבא אומר חקה האמורה בפסח אינה אלא בגופו".

המלבי"ם מבאר שהפתיחה לפרשה "זאת חקת הפסח" היא ציון כללי, שלעיתים בא בתחילה או בסוף פרשה בתורה. רבי יאשיה סובר שהכלל זאת חקת מורה שהציווי מיועד לדורות, ואילו רבי יונתן סובר שזו צחות לשון. רבי יונתן לומד שפרשה זו כן נאמרה לדורות מהכתוב בפסח שני שעשו במדבר: "ככל חקותיו וככל משפטיו תעשו אותו". רבי יאשיה לומד מפסוק זה הנאמר בפסח שני לרבות לפסח דורות מצוות שלא נזכרו בפרשה זאת, ונזכרו בפסח מצרים, כגון (ספרי טז) ככל חקותיו מצוות שבגופו שה תמים זכר בן שנה וכו'. יוצא שפרשה זו נאמרה לפסח מצרים ולדורות והתנאים נחלקו מה המקור שפרשה זו נאמרה לדורות. אך לא מצינו שפרשה זו נאמרה רק לדורות. לפי המלבי"ם רבי איסי בן עקיבא לומד ממה שכתוב כאן "זאת חקת הפסח" שכל הדינים שנאמרו בפרשה זאת נאמרו גם לפסח שני בו כתוב "ככל חקת הפסח יעשו אותו". והדינים שנכתבו בפסח מצרים אינם נלמדים לפסח שני. לכן בפסח שני הכתוב חזר על דינים כגון "על מצות ומרורים יאכלוהו" ו"לא ישאירו ממנו עד בקר". לפי פירוש זה רבי איסי בן עקיבא דיבר רק על ההיקש בין פרשה זו לפרשת פסח שני, ומצוות שבגופו הכוונה לא בגוף הפסח אלא בגוף הפרשה. { דוחק גדול לפרש לשיטת הנצי"ב והאבן עזרא לפי פירוש המלבי"ם שרבי איסי בן עקיבא אומר שמצוות שבגוף הפרשה הם לדורות, כי לא נזכר בדבריו דבר על פסח דורות }.

הכלי חמדה עובר על המצוות בפרשה זו, ומוכיח שהם נאמרו מיד ולדורות. אתמקד במצווה אחת בפרשה זו:

את כל המקומות שנכתב בהם "הזה" או "בו" הבאים למעט בהווא אמינא את פסח דורות. שלושת הפסוקים הראשונים "בעשור לחודש" "והיה לכם למשמרת" "ואכלו את הבשר" מדברים על פסח מצרים שכן הם נמצאים בפרשת החודש. ארבעת הפסוקים הבאים אכן מדברים בפרשתנו "וכל ערל" "כל בן נכר" "תושב ושכיר" "ומלתה אותו". הפסוק לאחר מכן מדבר על פסח מדבר "ועצם לא ישברו בו". הפסוק האחרון שוב מדבר על פסח מצרים "אל תאכלו ממנו נא".

על הפסוק "תושב ושכיר לא יאכל ברו" (שמות יב, מה) כתב רש"י: **תושב** - זה גר תושב. **ושכיר** - זה גוי. ומה תלמוד לומר והרי ערלים הם ונאמר "וכל ערל לא יאכל ברו" (פסוק מה) אלא כגון ערבי מהול וגבעוני מהול והוא תושב או שכיר. בפסוק מח נאמר "וכי יגור איתך גר... וכל ערל לא יאכל ברו", כתב רש"י: **וכל ערל לא יאכל בו** - להביא את שמתו אחיו מחמת מילה שאינו מומר לערלות ואינו נלמד מ"בן נכר לא יאכל ברו" (פסוק מג).

הכלי חמדה הקשה על רש"י שהעלה הווה אמינא ודחה אותה, שפירש שתושב ושכיר, הם גר תושב וגוי, אך דחה זאת משום שכבר נתמעטו מ"וכל ערל לא יאכל ברו", והרי יש לומר שבני נח אינם אסורים בקרבן פסח, מפני שהם ערלים. שהרי דווקא ישראל שמחויב במילה אסור מלאכול בקרבן הפסח אם הוא ערל, אך בני נח שאינם חייבים במילה, אינם אסורים על אכילת הפסח כשהם ערלים, ולא נתמעטו מהפסוק "וכל ערל...". ותירץ, שרש"י הולך לשיטתו, שערל הוא אדם שמתו אחיו מחמת מילה³⁰. אם כן ישנו ערל שפטור ממילה מחמת אונס ולמרות זאת אסור באכילת קרבן הפסח. לכן זו גזרת הכתוב שמי שערל לא יכול לאכול מקרבן הפסח, ולא משום החיוב למול. מתוך כך צריך פסוק מיוחד ("תושב ושכיר לא יאכל ברו") לערבי מהול וגבעוני מהול, כדי למעטם מאכילת קרבן פסח.

הרמב"ן הקשה על רש"י, שהרי מדובר בפרוש שנדחה. שכן בגמרא (יבמות עא.) שאלו מה רבי עקיבא מרבה לאסור מהפסוק "תושב ושכיר לא יאכל ברו", ותירצו לרבות ערבי מהול וגבעוני מהול. הגמרא הקשתה שאין צורך לרבות אותם כי הם אסורים בלאו הכי, שהרי ערלים הם כפי שלומדים מהמשנה (ע"ז כז. נדרים לא): "קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים...". ולמסקנה, רבי עקיבא מרבה גר שמל ולא טבל וקטן מהול שלא הטיפו ממנו דם ברית, לאיסור אכילת קרבן הפסח.

לפי מסקנת הגמרא בדעת רבי עקיבא ופירוש הרמב"ן יוצא, שהלאו של "תושב ושכיר לא יאכל ברו" מדבר רק על פסח דורות, אבל בפסח מצרים גר שמל ולא טבל מותר היה לאכול מקרבן הפסח, שהרי כל ישראל היו גרים רק במילה, כמבואר בסוגיא ביבמות (מו-מו:).

ביבמות שם איתא: "ת"ר גר שמל ולא טבל רבי אליעזר אומר הרי זה גר שכן מצינו באבותינו שמלו ולא טבלו. טבל ולא מל, רבי יהושע אומר הרי זה שכן מצינו באמהות שטבלו ולא מלו. וחכמים אומרים טבל ולא מל, מל ולא טבל אין גר עד שימול ויטבול". למסקנת הגמרא רבי אליעזר ורבי יהושע לא נחלקו שאם טבל ולא מל הרי זה גר, אלא הם נחלקו במקרה

³⁰ אולי הכוונה גם על אדם שמתו אחיו מחמת מילה. כי לכאורה רש"י מרבה מהפסוק "וכל ערל לא יאכל ברו" גם ערל שמתו אחיו מחמת מילה וכן משמע מלשונו "להביא את שמתו אחיו מחמת מילה" ועוד שבפסוק "תושב ושכיר..." נראה ש"וכל ערל..." בעיקרו בא למעט גר תושב וגוי.

שהגר מל ולא טבל. רבי אליעזר לומד מהאבות שרק מלו במצרים ולא טבלו שמספיקה טבילה. רבי יהושע אומר שלא רק שהאימהות טבלו במצרים (מסברה ש"אם כן במה נכנסו תחת כנפי השכינה") אלא גם האבות טבלו בהר סיני, ולכן בלי טבילה הוא אינו גר.

התוספות (ד"ה כי פליגי במל ולא טבל") שאלו כמו מי יסבור רבי עקיבא במקרה שהגר מל ולא טבל (יתכן שהבינו שלמסקנת הגמרא ש"בטבל ולא מל כולי עלמא לא פליגי דמהני" קאי גם על רבי עקיבא שהוזכר לפני כן בברייתא או שרבי עקיבא לא יחלוק על רבותיו). אם כרבי יהושע שסובר שהוא אינו גר עד שימול אם כן מדוע רבי עקיבא ריבה גר שמל ולא טבל מהפסוק "תושב ושכיר לא יאכל ב"ר" שאסור בקרבן הפסח והרי הדבר פשוט שאינו אוכל שהרי הוא עובד כוכבים גמור. ואם רבי עקיבא סובר כמו רבי אליעזר שהוא גר גמור אין סברה למעט אותו מקרבן פסח. אלא יש לומר שרבי עקיבא סובר כמו רבי יהושע אך לא משום טעמו. רבי יהושע סבר שגם האבות טבלו ורבי עקיבא סבר שמשום שנתמעט מ"תושב ושכיר..." מקרבן הפסח משמע שהוא אינו גר עד שימול ויטבול (נראה מדבריהם שרבי עקיבא לא מצריך גם מילה כמו חכמים שהרי תרצו שרבי עקיבא סובר כמו רבי יהושע).

נראה מדברי התוספות שכולם סוברים שאבותינו במצרים מלו ולא טבלו והוכשרו ע"י כך לאכול בקרבן הפסח. רבי אליעזר לומד זאת להדיא מהאבות. רבי יהושע לומד שאבותינו טבלו רק בהר סיני (אך האימהות כן טבלו במצרים) ורבי עקיבא לא חולק על רבי יהושע אלא מעדיף ללמוד זאת ממיעוט מפסוק מפורש. מכאן יוצא שפסוק "תושב ושכיר לא יאכל ב"ר" קאי רק על פסח דורות לפי שיטת רבי עקיבא³¹ שלמד שהכוונה לגר שמל ולא טבל.

מכוח קושיא זו פירש רש"י שהפסוק מדבר על ערבי וגבעוני שמלו לא לשם גרות, אלא לשם מצות מילה. לפני מתן תורה רק מי שלא מל נחשב ערל, אך כל מי שכן מל ואפילו בן נח שנימול נחשב כמהול. רק לאחר מתן תורה שעם ישראל נבחר לעם סגולה, כל הגויים נחשבים כערלים ואפילו לאחר קיום ברית מילה. לכן לא קשה קושיית הרמב"ן מסוגיית: "קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים..."

³¹ המהרש"א הקשה, לפי מסקנת התוספות שרבי עקיבא סובר כרבי יהושע, מדוע דחק התלמוד שרבי יהושע סובר שגם האבות טבלו והרי יש לומר שרבי יהושע למד שהפסוק "תושב ושכיר..." ממעט גר שמל ולא טבל כמו רבי עקיבא. המהרש"א מתרץ שדוחק לומר כן, משום שהתלמוד היה צריך לומר בפירוש בפרק הערל (עא.) שרבי יהושע אומר כדברי רבי עקיבא. אך לפי הכלי חמדה משמע, שגם רבי יהושע סובר כרבי עקיבא וגם לשיטתו מדובר על פסח דורות.

יוצא שלפי רש"י, הפסוק "תושב ושכיר לא יאכל בן" קאי על פסח מצרים ולא על פסח דורות שצריך פסוק למעט ערבי וגבעוני שמלו שלא לשם גרות מקרבן פסח שהרי נחשבים כמהולים לכל דבר לפני מתן תורה. ואילו דברי הרמב"ן קאי על פסח דורות, ולא פסח מצרים שהפסוק בא לרבות גר שמל ולא טבל. דברי הרמב"ן ורש"י משלימים אלו את אלו.

אך עדיין אפשר לתרץ שדברי התוספות לא מוכרחים, וכי רבי עקיבא סובר כרבי יהושע. שהרי התוספות ישנים על דברי התוספות הנזכר (יבמות מו:). מביאים שיש מחלוקת בדבר גר שבא להתגייר בזמן הזה, אם מל ולא טבל. דעת רבי אליעזר שהוא גר, שהרי אבותינו מלו ולא טבלו. רבי יהושע סובר שהוא אינו גר, שהרי אבותינו טבלו במתן תורה מכוח ציווי. רבי עקיבא אמנם סובר שהוא אינו גר משום שכבר במצרים אבותינו מלו וטבלו כמו שלמד מהפסוק תושב ושכיר למעט גר שמל ולא טבל. לכן הפסוק מדבר גם בפסח מצרים וגם בפסח דורות כלשון הרמב"ן.

{ יתכן לפי שיטת רבי עקיבא בתוספות ישנים שאבותינו מלו וטבלו להסביר את תמיהת התוספות (הריב"א) בפסחים בדה"א. שלא מצינו בשום מקום טבילה בישראל ערל שמל ואפילו מדרבנן. יתכן שזה ציווי מיוחד לאכילת קרבן פסח כמו שאבותינו מלו וטבלו במצרים }.

הכלי חמדה בהמשך דבריו מקשה עוד על רש"י שנראין שדבריו נאמרו על פסח דורות, מתוך שפירש על תושב שהכוונה גר תושב (מהול כגון ערבי או גבעוני מהול), ולכאורה לא היה חילוק בינו ובין ישראל ולכן לא יתכן שיהיה אסור בפסח מצד בן נח, ואם כן פרשה זו נאמרה לדורות. אך למסקנתו ודאי שפרשה זו נאמרה לעשיית פסח מצרים גם לדעת רש"י, שכן הפלוגתא שהובאה במכילתא לעיל ולכן צריך לומר יסוד נוסף, שאפילו גר תושב שמל ואינו עובד עכו"ם ומקים שבע מצוות בני נח אם אינו מדבק עצמו להיות מכלל ישראל וללכת אחריהם באשר ילכו, ולא קיבל עליו עשיית הפסח בכל עניין כמו ישראל אסור הוא באכילת הפסח.